

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ОСНОВИ ВІКТИМОЛОГІЇ
(вибіркова)

Ступінь вищої освіти:

бакалавр

Спеціальність:

здобувачі будь якої освітньої програми

Рік підготовки:

4

Семестр викладання:

7 семестр (осінній)

Кількість кредитів ЄКТС:

5

Мова(-и) викладання:

українська

**Вид семестрового
контролю**

залік

Автор курсу та лектор:

д.психол.н., проф. Гарькавець Сергій Олексійович

вченій ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

професор кафедри психології та соціології

посада

sharkavets@gmail.com

Viber за номером

+38-050-366-57-99

телефону

за графіком

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

Кобиляцька Марина Вікторівна

вченій ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

асистент кафедри психології та соціології

посада

marina_k2911@ukr.net

Viber за номером

+30-073 424 9614

телефону

за графіком

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Анотація навчального курсу

Мета вивчення курсу:

Наведені в курсі матеріали спрямовані на формування у здобувачів вищої освіти знань, навичок і вмінь щодо запобігання віктомогенным уразливостям індивідів. Опанування когнітивних, емоційних і регулятивних аспектів індивідуальної активності, спроможності рефлексувати різні соціальні чинники та умови існування, що сприяють підвищенню віктомогенної стійкості особистості. У межах даного курсу вивчається різноманітна вікtimна активність індивідів, соціально-психологічні методи та засоби дослідження віктомогених якостей особистості, особливості профілактики та психологічної корекції віктомонебезпечних індивідуальних проявів представників різних вікових в гендерних груп.

Курс може бути корисним здобувачам вищої освіти за спеціальностями «Психологія», «Соціальна робота», «Соціологія», «Право», «Педагогіка», а також усім тим, хто планує працевлаштування в установах та організаціях, діяльність яких пов’язана з навчання та вихованням дітей та молоді, а також роботою у правоохоронних органах.

Знати:

- чинники, умови та механізми віктомізації індивідів;
- вікові та гендерні особливості віктомізації;
- психологічні особливості жертв різних злочинів;
- типології жертв і наявні їх класифікації;
- види деструктивних впливів, що сприяють перетворенню індивідів на жертв, їх психологічні особливості;
- засади профілактики та психокорекції віктомогених якостей та властивостей індивідів;
- особливості реабілітації жертв злочинів, деструктивних впливів, природних і техногенних катастроф.

Вміти:

- складати віктомологічні портрети жертв різних видів злочинів;
- протистояти деструктивним впливам різної амплітуди складності;
- використовувати психологічні засоби для зниження віктомогенної уразливості особистості;
- використовувати методи психодіагностики та профілактики щодо запобігання віктомогенності особистості;
- використовувати психологічні знання при проведенні реабілітаційних заходів з різними видами жертв.

Мета курсу (набуті компетентності)

Метою викладання курсу є опанування здобувачами вищої освіти знання щодо сучасних соціально-психологічних методів і засобів дослідження віктомогених якостей та властивостей індивідів, особливостей їх віктомної активності, профілактики та психологічної корекції віктомогених особистісних проявів. Формування навичок противодії віктомогенным впливам, життєнебезпечним деструкціям, що підвищують

віктиму ураженість особистості. Розширення когнітивної спроможності щодо розуміння наявності віктиму ситуацій, їхньої диференціації та можливості їхньої превенції.

Внаслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде наступних компетентностей:

1. Здатність до рефлексії власних віктимоценних особливостей, вміння протистояти деструктивним впливам, підвищувати власну життєстійкість, рівень віктимоценної невразливості, з метою досягнення та реалізації як особистісних цілей, так цілей інших та організації.

2. Здатність до продуктивної соціальної адаптації, розпізнання небезпечних соціальних ситуацій, розрізняти їх за рівнями віктимоценної небезпеки та відносно віктиму проявів конкретної особистості.

3. Здатність впливати на віктимоценний процес, переведення його в раціональне русло, конструктивно врегульовувати віктимоценні конфлікти, усвідомлено реагувати як на власну віктиму поведінку, так й на віктиму активність інших, надавати допомогу тим, хто реалізував віктимоценну уразливість, проводити реабілітаційні заходи з ними.

4. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Предмет, методи віктимології та її історичний розвиток.	денна 4/0/2 заочна 0,5/0/0,5	Віктимологія як система міждисциплінарного знання. Предмет, задачі та методи віктимології. Історичний розвиток віктимологічної науки.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
2.	Соціально-психологічні аспекти віктиности.	денна 4/0/2 заочна 0,5/0/0,5	Віктиність та злочинна поведінка. Віктимологічні аспекти різних видів злочинів.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
3.	Психологія жертв.	денна 4/0/2 заочна 0,5/0/0,5	Поняття жертв та потерпілого. Соціально-психологічні аспекти взаємозв'язку злочинця та його жертв.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
4.	Гендерні ознаки віктиму проявів індивіда.	денна 4/0/2 заочна 0,5/0/0,5	Гендерні ознаки віктиму поведінки. Гендерні характеристики насильницьких злочинів.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
5.	Віктимологічні аспекти профілактики злочинів	денна 4/0/2 заочна 0,5/0/0,5	Психологія особистої безпеки в умовах сучасного розвитку суспільства. Психологія відповідальності та віктиність особистості.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
6.	Засоби профілактики та реабілітації жертв.	денна 4/0/2 заочна 1/0/1	Профілактичні та реабілітаційні аспекти різних видів жертв. Особливості особистісної безпека індивіда в сучасних умовах розвитку суспільства.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання
7.	Забезпечення особистої безпеки людини в умовах ринкових відносин.	денна 4/0/2 заочна 0,5/0/0,5	Ринкові відносин та їхній вплив на психологію індивіда. Особиста безпека громадян в умовах товарно-грошових відносин.	Участь в обговоренні Тести Індивідуальні завдання

Рекомендована література

1. Александров Д. О. Юридична психологія: [підручник] / Александров Д. О., Андросюк В. Г., Казміренко Л. І. та інші / [За заг. ред. Л. І. Казміренко, Е. М. Мойсеєва]. К. : КНТ, 2007. 360 с.
2. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры. СПб. : Лениздат, 1992. 400 с.
3. Блэкборн Р. Психология криминального поведения. СПб.: Питер, 2003. 498 с.
4. Гарькавец С. А. Психология неверbalного общения. Северодонецк: Петит, 2015. 241 с.
5. Гарькавець С. О. Психологія підліткової вікtimності. Луганськ: Ноулідж, 2013. 175 с.
6. Гарькавець С. О. Соціально-нормативна активність індивіда та її психологічні референти: монографія. Харків: «Друкарня Мадрид», 2016. 156 с.
7. Гарькавець С.О. Соціально-нормативний конформізм особистості у психологічному вимірі. Луганськ : Ноулідж, 2010. 343 с.
8. Голіна В. В., Головкін В. Б. та ін. Вікtimологія. Навчальний посібник. Х.: Вид-во «Право», 2017. 308 с.
9. Зелинский А. Ф. Криминальная психология. К.: Юринком Интер, 1999. 240 с.
10. Кантер Д. Криминальная психология / Пер. с англ. Тарабанова Е. М. Х.: Изд-во «Гуманитарный Центр», 2021. 368 с.
11. Медведев В. С. Кримінальна психологія. Підручник. К.: Атіка, 2004. 368 с.
12. Основи пенітенціарної психології: [навчальний посібник] / Н. П. Крейдун, О. М. Лактіонов, А. В. Сорока, С. І. Скоков. Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2007. 140 с.
13. Третьяченко В. В., Гарькавець С. О., Коломійцев О. А. Психологія правослухняної та протиправної поведінки особистості у трансформуючому суспільстві: монографія. Луганськ: Знання, 2009. 344 с.
14. Туляков В. А. Виктимология (социальные и криминологические проблемы). Одесса: Юридическая литература, 2000. 452 с.
15. Христенко В. Е. Психология жертвы: Учебное пособие. Харьков: Комсум, 2001. 256 с.
16. Яковенко С. І., Лисенко В. І. Соціально-психологічна допомога при надзвичайних ситуаціях та критичних інцидентах. К., 1999. 224 с.
17. Яковенко С. І. Психологічна допомога особам, що постраждали внаслідок екстремальних ситуацій та радіоекологічного лиха. К.: Стілос, 1998. 58 с.

18. Bostaph L. G. & Swerin D. D. Victimology: Crime Victimization and Victim Services. Aspen Publishers, 2016. 612 p.
19. Burgess A. W. Victimology: Theories and Application. 3th Edition. N.Y.: Jones and Bartlett Publishers, Inc, 2017. 738 p.
20. Schwartz J. L., Virga M. & Yeldell S. The Victimology Handbook. Fours Edition. Kendall Hunt, 2019. 362 p.
21. Shlomo G. S., Knepper P. & Kett M. International Handbook of Victimology. NY.: CRC Press, 2019. 732 p.
22. Tilley J. Victimization: Select Reports from the Bureau of Justice Statistics. NY.: Nova Science Publishers, Inc, 2014. 176 p.
23. Wemmers Jo-A. M. Victimology: A Canada Perspective. Toronto: University of Toronto Press, 2017. 336 p.
24. Wolhuter L., Olley N. & Denham D. Victimology: Victimization and Victims' Rights. N.Y.: Routledge-Cavendish, 2016. 320 p.

Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний посібник «Психологічні основи віктомології» / Уклад. С. О. Гарькавець. Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023. 170 с. Реєстраційний № 9178. 07.03.2023.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання здобувач може отримати визначену кількість балів:

Інструменти та завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	10 (по 0,72 балів за 1 ЛК)
Практичні заняття	28 (7 практичних по 4 бали за 1 ПК)
Самостійна робота (контрольні роботи, реферати, есе, презентації, опрацювання наукової літератури тощо)	32
Підсумковий заліковий тест	30
Разом	100

Шкала оцінювання здобувачів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку	
90 – 100	A	відмінно	зараховано	
82-89	B	добре		
74-81	C	задовільно		
64-73	D	незадовільно з можливістю повторного складання		
60-63	E			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Політика курсу

*Плагіат та
академічна
доброочесність:*

Під час виконання завдань здобувач має дотримуватись політики академічної доброочесності. Запозичення (використання ідей, розробок, тверджень, статистичних або експериментальних відомостей інших авторів) повинні бути оформлені відповідними посиланнями на першоджерела. Списування або копіювання є категорично забороненими. Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаково для всіх здобувачів. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

*Перезарахування
кредитів,
отриманих у
неформальний
освіті:*

Здобувач вищої освіти може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу здобувачу можуть бути перезраховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання. Положення про порядок зарахування результатів навчання, отриманих в формальній та неформальній освіті, розміщено на сайті університету <https://snu.edu.ua/index.php/university/sfera-poshyrennya-suya-v-snu-im-v-dalya/informatsijna-kartka-dokumenta-87/>

*Завдання i
заняття:*

Усі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. У разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

*Поведінка в
аудиторії:*

На заняття здобувачі вищої освіти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять здобувачі вищої освіти:

- дотримуються етичних правил поводження;
- знаходяться на своєму навчальному місці;
- не заважають викладачу проводити заняття та іншим здобувачам навчатися.

Під час контролю знань здобувачі вищої освіти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.